

SALANTŲ VARDAS DVIEJOSE XVII a. KRIKŠTO ĮRAŠŲ KNYGOSE

Literatūroje užsimenama, kad seniau Salantai buvo vadinami Skilandžiais. Minėdamas Salantų praeitį, tai ne kartą yra priminęs Motiejus Valančius. Antano tretininko pasakojime „Karė pas Salantų pilį“ pasakyta: „Nuo Kretingos į Salantus, tuokart Skilandžiais vadinamus, nebuvo kasto kelio“ (R I 384). *Žemaičių vyskupystėje* rašoma, kad „1630 m. Mikalojus Pasanauskis pastatęs Skilandžiuose, arba Salantuose, medžio bažnyčią“ (R II 116). Iš plačiau žinomų dabartinių leidinių senąjį Salantų vardą *Skilandžiai* primena enciklopedijos. Bostoniškėje *Lietuvių enciklopedijoje* Salantams skirtas straipsnis taip ir pradedamas: „Salantai, seniau Skilandžiai...“ (LE XXVI 326), toliau dar pakartojama: „Pradžioje vietovė buvo vadinama Skilandžiais“ (ten pat, 327). *Tarybų Lietuvos enciklopedijoje* irgi rašoma, kad „Salantai įsikūrė Skilandžių kaimo vietoje“ (TLE III 614). Nurodomi ir vardo pakeitimo metai: „Salantais miestelį pradėta vadinti 1638“. Kuo tas teiginys paremtas, nepasakyta.

Dvejoją Salantų vardą, *Skilandžių* virtimą *Salantais* ir *Salantų* įsigalėjimą geriausiai rodo Salantų bažnyčios XVII amžiaus krikšto įrašų knygos (1631–1640 ir 1641–1659 m.). Jos patvirtina cituotuosius teiginius apie Salantų vardą, išskyrus tai, kad miestelis Salantais pradėtas vadinti nuo 1638 metų.

SKILANDŽIAI IR SALANTAI 1631–1640 METŲ ĮRAŠUOSE

Senąjį miestelio vardą ir vardo pasikeitimą rodo 1631–1640 metų krikšto įrašų knyga, kurios pirmajame puslapyje įrašytas pagrindinis pavadinimas (dabar kai kurios raidės išdilusios): *Metrica sive registrum baptizatorum ecclesiae Skilandensis*, o po jo mažesnėmis raidėmis kaip paaiškinimas pridėta: *Salanty od r. 1631 do roku 1640* (panašus užrašas *Chrztu Salanty od r. 1631 do r. 1640* priklijuotas knygos viršelyje). Knyga saugoma Martyno Mažvydo bibliotekos rankraščių skyriuje.

Knygos įrašuose nuo 1631 ir baigiant 1639 metais miestelio vardas yra *Skilandžiai*, tik jis rašomas pagal lenkų kalbos rašybos principus ir su lenkiška galūne *-ie*. Bet rašyba nevienoda ir nenuosekli, užrašyta daug įvairiausių variantų. Labiausiai įvairuoja priebalsio „l“ ir dvigarsio „an“ rašymas. Priebalsis „l“ dažniausiai žymimas raide su kietumo ženklų – *ł*, rečiau (bet ne visai retai) paprasta raide *l*; yra užrašymų su dviem *l* raidėmis, kurios irgi vienur paprastosios (*ll*), kitur su kietumo ženklų (*łł*). Dvigarsis „an“ dažniausiai rašomas *qn*, bet neretai ir *an*; pasitaiko užrašymų su *on* ir net su *un*. Nukrypimų turi net pirmojo skiemens rašyba – be įprasto *Ski-*, pasitaiko *Sky-*, net *Skie-*. Štai kaip atrodo visa užrašymų įvairovė: *Skilqndzie, Skilqn-dzie, Skilandzie, Skilandzie, Skilqndzie, Skillqndzie, Skillandzie, Skilondzie, Skielondzie*. Šios vardininkinės formos vartojamos po prielinksnio *de* – *de Skilqndzie, de Skilandzie* ir pan., bet pasitaiko prie prielinksnio priderintų lenkų kalbos kilmininko formų: *de Skilqndz, de Skilqndz, de Skyllqndz, de Skilqndz* ir su galūne *-ow* – *de Skilqndziow*.

Kadangi *Skilandžių* vardas plačiau nebuvo paplitęs ir neturėjo tradicijos, tokią užrašymų įvairovę galima suprasti ir iš dalies pateisinti. Bet buvo ir tikrai keistų bei nesuprantamų užrašymų. Vienu tarpu (1635 metais) atsiranda įrašų, kur tėvų ir krikšto tėvų vieta nusakoma vienaskaitos formos variantais (rašoma su paprasta *l*) – *Skilqndis, Skilandis, Skyllqndis, Skilqndzis: Christophorus Aleknaytis Skilqndis, Christophorus Kripaytis Skyllqndis, Stanislay Jocubaytis Skilqndzis*. Kai *Skilandis* ar jo variantas prirašomas po pavardės, jų negalima laikyti pavardėmis, lieka laikyti vietos nuoroda. O kadangi priekyje nėra prielinksnio *de*, į juos reikia žiūrėti kaip į priedėlius, panašius į būdvardį *skilandiškis*: *Kristupq Aleknaitj Skilandj* galima suprasti kaip *Aleknaitj skilandiškj*.

To laiko tarpo įrašuose yra panašių vedinių ir iš kitų vietovardžių: *Petrus Butkaytis Notenis* – *Petras Butkaitis notėniškis*; *Georgiy Wisgaudaytis Gruszlaukis* – *Jurgis Visgaudaitis grūšlaukiškis*; dar yra *Orlianis, Klausgaylis, Tuzis, Imboris* ir kt., plg. *erlėniškis, klausgaloiškis, tuziškis, imbariškis*. Jie pridedami net po moterų pavardžių – *Agnes Wallentinayte Kumpikis* arba taikomi kartu vyrui ir moteriai – *Petrus Jucaitis et Anna Žeymis*. Čia jie su pavardėmis gramatiškai nesuderinti, bet galima suprasti, kad tai *Agnė Valentinaitė kumpikiškė, Petras ir Ona Jucaičiai žėimiškiai*.

Pora 1640 metų įrašų prieš vienaskaitinę *Skilandžio* formą turi raidę *e*, kuri turbūt reiškia prielinksnio *ex* santrauką. Viename iš jų (balandžio mėn.)

vaiko tėvai užrašyti: *Nicolao Petrauskaytis et Catharina Gustaite e Skielundis*. Čia vienaskaitinę formą galima suprasti kaip vietovardį – iš *Skilandžio*.

Yra vienas 1635 metų įrašas, kur sunkiai suprantama ne tik vietovardinio žodžio morfologinė reikšmė, o ir pats žodis. Tokia viena rugpjūčio mėnesio vietos nuoroda *Shalton*: parašyta, kad vaiką krikštijo *Christophory Jankiewicz Commendary Shalton*, vaiko krikšto tėvas *Georgius Zebitis Shalton*, o vaikas yra tėvo *Christophori Cripa Shaltondis*. Reikia manyti, kad vaiką krikštijo Salantų kamendorius, taigi *Shalton* turėtų reikšti Salantūs. Gal čia yra *Salantų* ar *Salanto* dalis *Salon*? O *Shaltondis* atrodo kaip žodžių *Salantai* (ar *Salantas*) ir *Skilandis* hibridas.

Skilandžiai miestu pirmą kartą pavadinti 1636 m. kovo mėnesio įrašė: vaiko tėvai *Jakutaitis* ir *Grigalaitė* užrašyti *de Skilqndzie* – iš *Skilandžių*, krikšto tėvas *Aidukas (Ayduk)* – *de oppido*, – vietovardžio nėra, bet reikia suprasti, kad tas „opidas“, arba miestas, yra *Skilandžiai*. Po metų, 1637 metų kovo mėnesio įrašė, jau kartu minimas ir miestas, ir jo vardas – *de oppido Skilandzie, de oppido Skilqndziow*.

Dar kartą reikia pasakyti, kad 1638 ir 1639 metų įrašuose *Salantų* dar nėra, kaip ir iki tol yra tik *Skilandžiai*. Tačiau sumažėjo užrašymų įvairovė – neliko variantų su dviem *l*, bet konkuruoja formos su paprasta ir sukietinta *l* (*l̥*). Taip pat konkuruoja formos su *qn* ir *an* (variantų su *on* nebematyti).

Naujasis miesto vardas *Salantai* knygoje pasirodo 1640 metais (pirmieji įrašai kovo mėn.). Užrašymų formos nevienodos, bet ne tokios įvairios kaip *Skilandžių*: viena *l*, paprasta arba su kietinimo ženklų (*l̥*), dvigarsis žymimas *qn* arba *an*. Naujas dalykas – žodžio gale rašomas į raidę *j* panašus ženklas, vienur kitur yra aiškiai parašyta *y*. Dažniausi užrašai: su paprasta *l* ir su *qn* – *Salqntj* arba sukietinta (*l̥*) ir su paprastu dvigarsiu *an* – *Salantj*. Paprastai prieš vietovardį yra tik prielinksnis *de* – *de Salqntj*, bet yra užrašų ir su *de oppido* – *de oppido Salqntj, de oppido Salanty*.

Salantai 1640 metų įrašuose *Skilandžiais* nebevardinami, bet yra šios šaknies asmenvardžių *Skilandaitis* ir *Skilandienė*. *Skilandaitis* užrašytas iš kelių vietų, o kovo 18 d. įrašyti vaiko tėvai *Joannes Skilqndaitis et Hedvigis de Salqntj*, krikšto trečioji liudytoja *Hedvigis Skilqndziene* (vieta neužrašyta, galima suprasti, kad ji iš ten pat). *Skilandžių* miestas virstęs *Salantais*, o gyventojai liko kaip ir buvę – *Skilandžiai*.

Iš viso 1631–1640 metų įrašai rodo *Skilandžių* vartosenos įvairovę ir perėjimo nuo *Skilandžių* prie *Salantų* bendrąjį vaizdą. Kaip *Salantai* įsigalėjo ir kaip kito jų formos, matyti iš 1641–1659 metų įrašų knygose.

SALANTŲ VARDAS 1641–1659 ĮRAŠŲ KNYGOJE

Ši krikšto įrašų knyga saugoma Salantų bažnyčios archyve ir vadinasi *Salantensis Bapt.: Ab Anno 1641 Ad 1659*, – toks įrašas yra ant jos viršelio. Iš jo (ir iš knygos įrašų) matyti, kad nuo 1641 metų ta vietovė oficialiai vadinama *Salantų* vardu.

Įskaitomą *Salantų* vardą knygoje randame 1641 m. gegužės mėnesio įrašuose (iki tol jie neįskaitomi). Gegužės 19 d. įrašė krikšto tėvas užrašytas *de oppido Saląnty* – iš *Salantų miesto*; gegužės 24 d. vaiko tėvai – *de oppido Saląnty*, krikšto tėvai – *de Saląntj*. Kodėl užrašai dvejopi ir kuo jų reikšmė skiriasi – sunku pasakyti.

Neaiški ir kita dvejybė – vienur *Salantų* vardas užrašytas su aiškiai matoma lenkiška galūne *-y*, kitur galūnė neaiški, panaši į raidę *j* (ji gali reikšti garsą „i“ ar žodžio trumpinimo ženklą). Dvejopai žymimas ir garsas „l“ – vienur paprasta raide *l*, kitur su kietumo ženklu – *ł*. Šie variantai vartojami tikrai atsitiktinai, be jokio reikšmės skirtumo, todėl čia jų rašybos nebus paisoma ir visur rašoma paprastoji *l*. Dvejopą, tik jau aiškią prasmę turi to vardo rašymas su neįprasta raidžių samplaika *qn*, ji leidžia žodį skaityti dviem būdais – nepaisyti nosinumo ženklo ir pagal rašomosios kalbos normas skaityti *Salantai* arba praleisti raidę *n* ir atsižvelgiant į lenkišką rašybą skaityti žemaitiškai – *Salontā* (*Salontai*).

Nevienodai *Salantų* vardas rašomas ir 1642 metų įrašuose – vienur *de Saląnty*, kitur *de oppido Saląnty*. Bet yra pora vietų, kur prie krikšto tėvų parašyta tik bendro pobūdžio nuoroda *de Oppido*, o *Salantų* vardas iš viso neminimas. Iš tokio parašymo galima suprasti, kad ir taip aišku, kas tai yra.

Kiek kitokie 1642 metų pabaigos (lapkričio ir gruodžio mėn.) įrašai, rašyti kito žmogaus, kita rašysena ir kitokia, atrodo, labiau apgalvota tvarka. Čia vien *Salantų* vardo be bendrinės nuorodos (*de Saląnty*) nėra, visur rašoma su nuorodos santrumpa *opp.* arba *oppd.* Po jos *Salantų* vardas visur sutrumpintas, sutrumpinimas visur pažymėtas trumpinimo ženklu (čia jį žymėsime ženklu ^o) – *de oppd. Saląnt^o*.

Kyla klausimas – kokia čia galūnė numesta ir kodėl numesta. Palyginę užrašymus *de oppido Saląnty* ir *de oppd. Saląnt^o* matome, kad trūksta galūnės *-y*, kuri atitinka lietuvišką *Salantų* galūnę *-ai*. Taigi *oppd. Saląnt^o* galima suprasti taip pat kaip *oppd. Saląnty* – *miestas Salantai* arba *Salantų miestas*.

Bet su numesta galūne parašytas žodis *Saląnt^o* leidžia čia įsivaizduoti numestą vienaskaitinę galūnę ir miesto vardą sieti su upės vardu *Salantas* ar jo tarmine forma *Salonts*. Tad iš užrašo *oppd. Saląnt^o* galima suprasti, kad tai

Salanto miestas. Yra net užrašų, formaliai rodančių vienokį ir kitokį supratimą: yra vieta, kur krikšto motina užrašyta *de opp. Salqnton* (lapkričio 17 d.), kur iš žodžio formos išeina – iš *Salanto miesto*, ir vieta, kur krikšto motina *de oppd. Salqnten* (gruodžio 21 d.) – iš *Salantų miesto*.

Trumpinti daugiskaitinę *Salantų* formą ir užrašą *oppd. Salqnty* keisti į *oppd. Salqnt^o* nebuvo jokios prasmės. Tai nieko naujo neduoda. Užrašymą su numesta galūne *de oppd. Salqnt^o* lengviau suprasti kaip užrašą, kur numesta vienaskaitinė upėvardžio *Salantas* galūnė ir pavadinimas suprantamas kaip *Salanto miestas*.

Kai *Salantai* to vardo dar neturėjo ir buvo *Skilandžiai*, jie buvo tiesiog *miestas* (ar *miestelis*) *prie Salanto*. Kadangi prielinksninę konstrukciją gali atstoti kilmininkas (plg. *svečiai iš Kauno – Kauno svečiai, puolimas iš oro – oro puolimas*), ir greta *miesto prie Salanto* galėjo būti tos pačios reikšmės *Salanto miestas*. Pradėtas vartoti vietoj *Skilandžių*, *Salanto miestas* virto tikriniu pavadinimu, kur būtinas yra gyvenamąją vietą reiškiantis bendrinis žodis *miestas* (*miestelis*). Miesto vardą upėvardis gali reikšti tik kartu su tokios reikšmės gimininiu žodžiu.

Iš upėvardžio atsiradęs miesto vardas įgavo daugiskaitos formą – iš *Salanto* atsirado *Salantai*. Tai normalus dalykas, taip atsiradusių vietovardžių yra ir daugiau, vienas iš jų *Pestys – Pesčiai*. Netekę tiesioginio ryšio su *Salantu* ir turėdami tik miesto reikšmę, *Salantai* gali būti vartojami ir be gimininio žodžio – gali būti ir *Salantų miestas*, ir *Salantai*. Tokie abu galimi ir lygia-verčiai yra užrašai *oppd. Salqnty* ir *Salqnty*.

Toldami nuo upėvardžio, *Salantai* pamažu tolsta ir nuo tarminės žodžio raiškos. Upėvardį daugiausia žinojo vietos žmonės ir jis buvo žemaitiškas, su dvigarsiu *on – Salonts*. Iš pradžių ir vietovardžio žemaitiška forma turėjo būti labiau žinoma už oficialųjį variantą *Salantai*. Vėliau, nutolęs nuo upėvardžio ir patekęs į platesnę vartoseną, miesto vardas derinamas prie kitų raštuose vartojamų tikrinių vardų ir prie bendrųjų fonetikos normų – *Salontus* išstumia *Salantai*. Žemaitiškojo ir raštų kalbos variantų priešpriešą silpnina ir perėjimą nuo pirmojo prie antrojo švelnina to vardo diplomatinė rašyba su *qn*; taip užrašyta forma *Salqnty* leidžia nuo vienos formos šokinėti prie kitos ir laisvai nuo *Salantų* pereiti prie *Salantų*.

Įvairius *Salantų* vardo variantus, jų rašymo būdus ir vartojimo pokyčius akivaizdžiai rodo tolesnių metų įrašai.

Visuose 1643 m. įrašuose *Salantų* vardas rašomas taip kaip 1642 m. paibaigoje – su bendrinės nuorodos santrumpa ir su numesta galūne: *de opp.*

Salqnt^o, *de oppd. Salqnt*^o. Iš tokio užrašymo Salantus tikrai galima suprasti kaip *Salanto miestą*. Kitoks yra tik vienintelis užrašas – *Bakalaureus Salqnt*^o, kur sąsajos su upėvardžiu niekaip neižvelgsi ir kur galima tik vienaip suprasti – *Salantų bakalauras*.

Įvairesni ir prieštaringesni 1644 metų įrašai. Iš pradžių dažniau rašoma taip kaip 1643 metais – *de oppd. Salqnt*^o, tačiau yra ir užrašų be „opido“, bet su numesta galūne – *de Salqnt*^o. Net tame pačiame įrašė (sausio 3 d.) tėvai užrašyti *de oppd. Salqnt*^o, krikšto motina – *de Salqnt*^o. Nuo metų vidurio įsigali antrasis būdas. Taip, su numesta galūne ir be bendrinės nuorodos, rašomas *Salantų* vardas vis dėlto buvo dirbtinis ir nelogiškas, todėl natūralu, kad nuo rugsėjo mėnesio pasirodo užrašų su galūne – *de Salqnty*. Morfologiškai įformintas miesto vardas pasidaro tikras vietovardis. Bet aiškesnės tvarkos ir toliau nėra: spalio 19 d. užrašyta *de Salqnty*, spalio 21 d. – *de oppd. Salqnt*^o, lapkričio 21 d. vėl – *de Salqnty*, gruodžio 23 d. – *de Salqnt*^o. Aki-vaizdu, kad *Salantų* vardo vartoseną dar neaiški ir nenusistovėjusi.

Pastangas ją tvarkyti rodo 1645 metų įrašai. Nuo metų pradžios grįžtama prie dvejopų logiškųjų užrašų. Tą patį (vasario) mėnesį krikšto tėvas vienur užrašytas *de Salqnty*, kitur *de oppd. Salqnt*^o. Nesutrumpintas miesto vardas rašomas vienas pats, o kai galūnė numetama – su bendrinės reikšmės nuoroda *oppd*. Užrašų be galūnės ir be bendrinės nuorodos nėra.

Vienodėja ir vietovardžio šaknies rašyba. Nuo balandžio mėnesio *Salantų* vardas rašomas be neįprastos raidžių samplaikos *qn* – išmetama *n*, paliekama vien nosinė raidė *q*. Vietoj iki tol buvusių užrašų *de Salqnty* atsirado *de Salqnty*. Rašybos keistenybė lyg ir pašalinta, bet atsirado kitas nepatogumas – naujoji rašyba *Salantų* vardą verčia skaityti tik žemaitiškai, su dvigarsiu *on* – *Salontai* (*Salontā*). Nebelieka plačiai vartosenai reikalingų *Salantų*.

Ta pačia (1645 metų) tvarka *Salantų* vardas rašomas 1646 m. įrašuose: vietovardis visur su galūne, šaknyje nosinė raidė *q* – *Salqty*, *de Salqty*. Tik kai kur prieš vietovardį prirašoma nuoroda – *de oppd. Salqty*.

Bet įdomiausia ir netikėta, kad tais metais greta *Salantų* pasirodo senasis miesto vardas *Skilandžiai*, taip pat užrašytas su nosine raide *q* – *Skilqdzie*. Viename sausio 19 d. įrašė tėvai ir krikšto tėvai užrašyti iš *Salantų* – *de Salqty*, kitame tos pačios dienos įrašė krikšto tėvas *Kasperas Klovaitis* nurodytas iš *Skilandžių* – *de Skilqdzie*. Rugsėjo 29 d. viename įrašė vaiko tėvai yra iš *Skilandžių*, kitame tos dienos įrašė tėvas *Kasperas Klovaitis* – iš *Salantų*. Galima pamanyti, kad *Salantų* ir *Skilandžių* vardais vadinamos skirtingos vietovės, bet tokią prielaidą griauna dvejai užrašyti Kaspero Klovaičio gy-

venamoji vieta. Vaikai, kurių krikšto tėvas užrašytas Kasperas Klovaitis, yra tų pačių tėvų – Nikolajaus ir Marinos Jokūbaičių iš Kumpikų, – reikia manyti, kad ir krikšto tėvas Kasperas Klovaitis abiem atvejais yra tas pats asmuo. Taigi ir jo gyvenamoji vieta turi būti ta pati, tik nevienodai užrašyta.

Nuo 1647 m. pradžios dar kartą keičiama *Salantų* šaknies rašyba – nosinė raidė *q* keičiama dvigarsiu, dažniau rašoma *on* – *Salonty*, rečiau *an* – *Salanty*. Yra ir įvairių kitų nevienodumų ir dvejybių. Nevienodai rašoma galūnė – vienur kaip iki tol *-y* – *Salonty*, kitur (rečiau) *-i* – *Salonti*. Randame ir užrašymų be galūnės, tik jau be trumpinimo ženklo – *de Salont*. Atsiranda užrašymų su dviem *l* – *de Sallont*, *de Sallant*. Greta vietovardžių yra užrašų su pridėta nuoroda: *de Salonty* ir *de oppd. Salonty*. Nematyti nei sistemos, nei pastangų ją kurti. Skirtingų užrašų yra net tame pačiame įrašė: vienas asmuo užrašytas *de Salonty*, kitas čia pat *de Salonti*, vienas – *de Salanti*, kitas – *de oppido Salanty*.

Panaši maišėtis 1648 ir 1649 m. įrašuose, tik ten kai kurie užrašymo būdai labiau išryškėja. 1648 m. ypač dažni užrašai su dviem *l* – *de Sallant*, jie dingsta 1649 m. pradžioje. Tais metais pagausėja užrašų be galūnių, bet čia jau ne numesta galūnė, o pateikiama nelietuviška, galūnės neturinti daugiskaitos kilmininko forma, kurios reikalauja prielinksnis *de*: *Magdalena Kusayte de Salont* – *Magdalena Kusaitė iš Salantų*. 1649 m. pabaigoje ir 1650 m. pradžioje yra ir kitų taip užrašytų vietovardžių: *de Skaudel* – iš *Skaudalių*, *de Klausgalw* – iš *Klausgalvų*.

Labiausiai į akis krinta ir ilgiausiai trunka *Salantų* žemaitiškojo ir suliteratūrintojo varianto konkurencija. Visiškai tokiais pat atvejais vienur rašoma *Salonty*, kitur *Salanty*. Rašymo būdą savo nuožiūra renkasi įrašo užrašytojai. Antai nuo 1650 m. pradžios iki spalio mėnesio rašoma *Salonty*, nuo spalio įrašai rašyti kita ranka ir miesto vardas rašomas *Salanty*. Tarminės ir suliteratūrintosios formos konkurencija vyksta iki 1653 m. pabaigos, o nuo 1654 metų jau visur rašoma *Salanty* ir be nuorodos *oppd.* – tik *de Salanty*. Baigia formuotis ir įsigali vietovardžio oficialioji dabartinė forma *Salantai*.

IŠVADOS

1. Literatūroje užsimenama, kad senesnis *Salantų* vardas buvo *Skilandžiai*. Senąjį vardą ir vardų pasikeitimą geriausiai rodo *Salantų* bažnyčios XVII amžiaus (1631–1640 ir 1641–1659 metų) krikšto įrašų knygos.

2. Nuo 1631 iki 1639 metų imtinai įrašuose yra miestelio vardas *Skilandžiai*, tik jis rašomas labai įvairiai, daugiausia pagal lenkų kalbos rašybos principus: *Skiląndzie*, *Skiląndzie*, *Skilandzie*, *Skilondzie* ir kitaip. Rašoma su prielinksniu *de* prieš vardą – *de Skiląndzie*, *de Skilandzie*...

3. Naujasis vardas *Salantai* atsiranda tik 1640 metų įrašuose ir rašomas irgi įvairiai: *de Sałąntj*, *de Sałantj*, *de oppido Sałanty* ir kitaip.

4. Nuo 1641 iki 1659 metų nuosekliai yra *Salantai*, tik čia jų užrašymo variantų dar daugiau ir įvairesnių, ir jie nuolat kito. Be pirmiau minėtų, dar yra: *Sałąnty*, *Salanty*, *Salonty*, *de Sallont*, *de oppd. Sałonty* ir kt.

5. Pagrindinė tokios įvairovės priežastis, kad tai buvo naujas, nenusistovėjęs, vartosenos tradicijų neturėjęs vietovardis. Jis rašomas pagal lenkų rašybos principus, o lietuviško vardo ir lenkų rašybos santykius nelengva suvaikyti. Papildomų keblumų kėlė pagrečiui vartojamos tarminės ir suliteratūrintosios formos.

6. Be kitų variantų, yra užrašymų, kur priekyje yra nuoroda *de oppido*, o *Salantų* vardas užrašytas su numesta galūne ir vietoj jos esančiu sutrumpinimo ženklu – *de oppd. Sałąnt^o*. Tokį užrašymą galima suprasti kaip *Salantų miestą* arba kaip *Salanto miestą*. Tai leidžia daryti prielaidą, kad pirminė *Salantų* vardo pakopa galėjo būti *Salanto miestas*.

ŠALTINIAI

Chrztu Sałąnty od r. 1631 do r. 1640 / Metrica sive registrum baptizatorum ecclesiae Skiląndensis. – Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos rankraščių skyrius (F 100–407).

Salantensis Bapt.: Ab Anno 1641 Ad 1659. – *Salantų* bažnyčios archyvas.

LITERATŪRA

LE XXVI – *Lietuvių enciklopedija* 26, Bostonas: Lietuvių enciklopedijos leidykla, 1961.

TLE III – *Tarybų Lietuvos enciklopedija* 3, Vilnius: Vyriausioji enciklopedijų redakcija, 1987.

R I, II – M. Valančius. *Raštai* 1, 2, Vilnius: Vaga, 1972.

Gauta 2008 06 12

THE NAME OF SALANTAI IN TWO CHURCH BOOKS OF BIRTH REGISTER OF THE 17TH CENTURY

S u m m a r y

Salantai previously had the name of *Skilandžiai*. A change in the name was best attested in the 17th century birth register books of the church of Salantai. Entries made between 1631 and 1639 contain the name *Skilandžiai* spelled in different ways: *Skilqndzie*, *Skilandzie* etc. The name *Salantai* is only found in the entries made in 1640 and later; the spelling of the word varies as well, e.g. *Salanty*, *Salqnty*, *Salonty* etc. There are entries giving the reference *oppido* before the name: *(de) oppido Salqnty*, *(de) oppd. Salonty*, some entries have the name with its ending missing: *de Salont*, *de oppd. Salqnt*^o. The latter form with the mark signalling the absence of ending can be treated as the *town of Salantas*. The presently used official form *Salantai* has been firmly established in the birth registers since 1654 (spelt *Salanty*).

PRANAS KNIŪKŠTA
Lietuvių kalbos institutas
P. Vileišio g. 5, LT-10308 Vilnius